

Toplantı Raporu:

İMECE USULÜ KALKINMANIN 21. YÜZYILDAKİ BOYUTU: KÖY BANKALARI*

Cansu KORKMAZ

Khas hukuk fakültesi öğrencisi

Dünya üzerinde, yoksul insanlara yüzlerce organizasyon ve banka; mikrokredi sağlamaktadır. Yoksul nüfusun yüzde 70'ini kadınlar oluşturduğundan mikrokrediler öncelikli olarak kadınlara dağıtılan parasal fonlardır. Köy Bankası ise, kadınların birleşerek kurduğu Türkiye'deki 'imece usulü yardımlaşma' geleneğini temel alan farazi bir bankadır.

Nobel ödüllü Amerikalı ekonomist Milton Friedman bir konuşmasında “Yoksul işletmeciler tembel oldukları için değil, kapital ekonominin hızına yetişemedikleri için yoksuldurlar” demiştir. İşte Mikrofinans küçük yardımlar yaparak, yeterli sermayeyi sağlayarak, insanları yoksulluktan kurtarmayı amaçlamaktadır.

Dünya nüfusunun 3 milyar kadarı, günde 2 doların altında kazanarak yaşam mücadelesi vermektedir. Bu tablo, yoksul insanların sağlık, eğitim ve insan onuru ile yaşama gibi korunan evrensel insan hakları kategorisinde de büyük bir zarar doğurmaktadır. Örneğin, çocuklarını büyüten kadınların yüzde 70’i yoksulluk ile boğuşmaktadır. Öte yandan dünya genelinde de bu durum, ülkelerin sosyal ve politik dengesini de olumsuz yönde etkilemektedir. İşte ‘Köy Bankaları Kampanyası’ bu olumsuz tabloyu değiştirmek amacıyla özellikle kadınların gelişimini hedef alan mikrokredileri değişik bir yöntem izleyerek dağıtmakta ve onlara yeni bir yaşam imkanı sunmaktadır.

MİKROKREDİ: KENDİ İŞİNİ KURACAKLARA TILSIM

Mikrokredi, düşük gelirli insanlara kendi işlerini kurabilmeleri ya da var olan işlerini daha rahat yürütebilmeleri için verilen kredilerdir. Bu tanım aslında ‘Mikrofinans’ tanımı ile oldukça karıştırılmaktadır. Mikrofinans, mikrokreditinin ön koşulu olan bir sistemdir. Mikrofinans sistemi, mikrokreditlerin aslında dünya çapında başarılı olmasının sebebidir. Şöyle ki, mikrofinans ürünleri sigortalar, para transferleri, biriktirme planları, küçük bağışlar gibi gelir seviyesi minimum düzeyde olan insanlara verilen bir çeşit ekonomi yardımıdır.

Bazı ülkelerde maaşlı çalışma olanağı dışında, insanlar kendi işine sahip olma konusunda oldukça isteklidir. Ancak finansal problemler, düşük gelirli veya geliri olmayan insanların kendi işlerini oluşturmasında ve para kazanmasında ya da diğer işletmeler kadar başarılı olmasını engellemektedir. Mikrofinans kurumu, bu soruna çözüm getirmek amacıyla, kapital dünyada ezilen düşük gelirli insanlara destek olarak kendi imkanları ile küçük işletmelerine sahip olmalarını sağlamaya çalışır. Bunu yaparken de global ekonomiye destek olmaktadır.

Düşük gelirli insanlar için 50 dolar veya 100 dolar bir servet niteliğindedir. Daha üretici konuma geçmeleri için bu ufak miktarlar onlar için yeterlidir. Bu fiyatlara kullanılmış bir dikiş makinesi olarak üretimini hızlandırabilir, kullanılmış bir buzdolabı olarak yaptığı ve sattığı yemekleri bozulmadan daha uzun süre tutabilir. Nobel ödüllü Amerikalı ekonomist Milton Friedman bir konuşmasında “Yoksul işletmeciler tembel oldukları için değil, kapital ekonominin hızına yetişemedikleri için yoksuldurlar” demiştir. İşte Mikrofinans küçük yardımlar yaparak, yeterli sermayeyi sağlayarak, insanları yoksulluktan kurtarmayı amaçlamaktadır.

Mikrokredi konusundaki başka bir özellik ise, bu kredilerin geri dönüşleridir. En yoksul ülkelerde kurulmuş ve oralara kredi yardımlarında bulunan mikrofinans organizasyonlarının yapılan bağışların yüzde 97’si geri dönmektedir. Görüldüğü üzere, kredilerin geri ödenme oranı, özel bankalardan çekilen kredilerin geri ödeme oranlarından çok fazladır.

Günümüzde Mikrofinans’ın çeşitli kollarını, özellikle mikrokrediyi, global veya yerel yardım organizasyonları sağlamaktadır. Birçok mikrofinans organizasyonu, global piyasada daha çok müşteriye ulaşarak, ticari ortaklarına daha katılımcı ve tercih edilebilir olmak için büyüme çabası içine girmişlerdir. Birçok ticari banka veya onun işlevini gören kuruluşlar, köy alanlarında birtakım finansal faaliyetlerde bulunarak, yoksul kişilere mikrofinans olanakları sağlamaktadır.

Mikrofinans organizasyonları, dünyanın en yoksul ülkelerine (Malavi ve Haiti gibi) ve siyasal ve kültürel birtakım olumsuz gelişmelerin ekonomisini etkileyen ülkelere (Afganistan, Kosova, Kongo Cumhuriyeti gibi) programlarını götürerek, o ülkelerdeki yerel halkın çeşitli ihtiyaçlarını karşılmasına ve global ticaret alanlarına girebilmelerini sağlamaktadır.

MİKROKREDİLER KADINLARA DAĞITILYOR

Mikrokrediler kadınlara öncelikli olarak dağıtılan parasal fonlardır. Çünkü yoksul olan nüfusun yüzde 70’i kadınlardan oluşmaktadır. Bunun sebebi, kadınların hâlâ bazı ülkelerde ikinci sınıf insan muamelesi görmesi, okutulmaması veya çalışmasına izin verilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Ayrıca, bazı ülkelerde aile yapısında kadın ağırlıklı olarak çalışan taraf olmakta; evin giderlerini karşılamanın yanında kadınlar, çocuklarına bakmak ve onları okumakla da yükümlü duruma gelmektedir. Bu yüzden yoksulluğun da en büyük kurbanları kadınlar ve çocuklar olmaktadır.

UNICEF verilerine göre, her yıl ölen 5 veya daha küçük yaşlarda olan 12 milyon çocuğun yarısı yoksulluk ve yoksulluğun getirdiği hastalıklar yüzünden ölmektedir. Bu çocuk ölümlerinin önüne geçmek için, onları büyüten annelere de finansal destek sağlamak gerekmektedir. Bu nedenle, kadın ve çocukların hayatlarını sürdürebilmeleri için Mikrofinansın getirdiği mikrokrediler, sigortalar, vb. gibi günümüz ekonomik oluşumlarından yararlanılmalıdır.

Mikrofinans organizasyonları, dünyanın en yoksul ülkelerine (Malavi ve Haiti gibi) ve siyasal ve kültürel birtakım olumsuz gelişmelerin ekonomisini etkileyen ülkelere (Afganistan, Kosova, Kongo Cumhuriyeti gibi) programlarını götürerek, o ülkelerdeki yerel halkın çeşitli ihtiyaçlarını karşılamasına ve global ticaret alanlarına girebilmelerini sağlamaktadır.

NEDEN 'KÖY BANKASI' SİSTEMİ?

Dünya üzerinde, yoksul insanlara yüzlerce organizasyon ve banka; mikrokredi sağlamaktadır. Şüphesiz, tabanındaki amaç aynı olsa da, her organizasyon ve oluşumun da kendine has mikrokredi kampanyaları ve düzenleme şekilleri mevcuttur. Örneğin, Kiva adlı bir mikrokredi organizasyonu, bağış yapan kişi ve bağış alan kişi arasına, 'Field Partners' (Alan Ortakları) denilen üçüncü bir şahsı devreye sokarak bağış gerçekleştirilmektedir.

Mikrokredi'nin mucidi Muhammed Yunus'un vakfı Greemen Bank ise soruna daha bankacı edasıyla yaklaşarak mikrokredi merkezleri açmaktadır. Bunların haricinde Türkiye'de aktif bir şekilde mikrokredi dağıtan KEDV (Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı), MAYA adını verdiği krediler ile büyük şehirler ve çevresinde yaşayan kadınlara tek merkezden olmak suretiyle mikrokredi dağıtmaktadır. TİSVA (Türkiye İsrافی Önleme Vakfı) ise daha çok köylere ve küçük yerleşim merkezlerine yönelik ve Köy Bankası sistemine benzer bir şekilde mikrokredi vermektedir.

Köy Bankası Kampanyası ya da orijinal adıyla 'The Village Banking Campaign', FINCA International (Foundation for International Community Assistance) adında bir mikrofinans vakfı tarafından Milenyum Kalkınma Hedefleri'nin (Millenium Development Goals-MDG) bir maddesi olan, "2015 yılının sonuna kadar yoksulluk ve açlığın önüne geçmeyi amaçlama" maddesi kapsamında başlatılmıştır. Bir Köy Bankası ise, köylülerin birleşerek kurduğu farazi bir bankadır. Köy Bankası Kampanyası'nı başlatan ve köy bankaları sistemini uygulayan FINCA International, 1985 yılında ekonomist John Hatch tarafından kurulmuş uluslararası bir vakıftır.

İMECE USULU YARDIMLAŞMAYA BENZİYOR

Köy Bankaları sistemi, metodolojik olarak Türkiye'ye yabancı gelmeyen bir geleneği temel alarak mikrokredi dağıtımdır. Şöyle

ki, köy bankaları sisteminin bizim köylerimizde örneğine sıkça rastlanan "imece usulü yardımlaşma" yatmaktadır. Bir köy ahalisinde bulunan 10 ila 20 kadın her hafta bir üyenin evinde toplanarak kendi gelirleri çerçevesinde ortaya bir para koyarlar. Koyulan bu paralar genellikle 5 dolar ya da 10 dolar gibi düşük meblağlardır.

Bu düşük meblağlar, FINCA' ya bağış yapan kişiler sayesinde 5 bin dolara ulaşınca bir köy bankası oluşmuş olur. Bu bankaya kadınlar kendi içlerinden bir 'Köy Bankası Sorumlusu' seçerler ve bu sorumlu, kimin ne kadar kredi aldığını, ne zaman ödemesi gerektiğiyle ilgili makbuzlarla sorumlu olur.

Köy Bankası'ndan mikrokredi alan bir kişinin, aldığı krediyi geri ödeme istatistikleri Köy Bankaları Sistemi sayesinde yüzde 98'lere ulaşmıştır. Çünkü mikrokrediyi alan kişi, köy sakini olduğu için, bağış da veren kişinin köyün başka bir sakini olduğu düşünülduğünde, alınan bağışın geri ödenmemesi, ödemeyen kişinin köyde dışlanmasına sebep olmaktadır. Bu da mikrokredinin 'vicdani' boyutuna bir örnektir. Aynı zamanda bu küçük grubun içerisinde kadınlar kendilerini temsil edecek kişiyi kendileri seçtiği için köy içinde demokrasinin gelişmesi için de önemli bir noktadır.

Köy Bankası sisteminin başarılı olmasındaki sebep de aslında budur. Kadına ve emeğe güven ile FINCA "Küçük bağışlarla büyük değişimler!" sloganıyla tanıttığı Köy Bankası sistemini uygulayarak 765 bin kişiye 803 milyon dolarlık mikrokredi dağıtmıştır ve bu rakam gün geçtikçe artmaktadır.

Son olarak belirtmek isterim ki, 'Köy Bankası' sistemi Türkiye çapında geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır. Çünkü Anadolu insanının kalbinde yatan imece usulü kalkınmanın 21. yüzyıldaki boyutu 'Köy Bankaları'dır.

Köy Bankaları hakkında daha fazla bilgi için: www.finca.org
Türkiye'deki mikrokredi örnekleri için: www.tisva.org , www.kedv.org

* Okura not:

09.12.2010 tarihinde Kadir Has Üniversitesi'nde düzenlenen Uluslararası Mikrokredi Konferansı.